

«MOTTAKERNAVN»

«ADRESSE»

«POSTNR» «POSTSTED»

«KONTAKT»

Saksbehandler, innvalgstelefon

Ola Hegge, 61 26 60 61

Moksa kraftverk - driftsstans og tørrlegging av Moksa

Statsforvalteren oppdaget tirsdag 07.09.21 kl 09.30 at nedre deler av elva Moksa var tørrlagt. Ved nærmere undersøkelse viste det seg at det ikke kom driftsvann fra Moksa kraftverk, og det var ingen vannføring i elven oppstrøms kraftverket slik at strekningen fra kraftverket til utløpet i Lågen var uten vannføring og kun små partier i elveleiet hadde vannspeil. Det meste av elveleiet var helt uten vann. Denne strekningen er gyte- og oppvekstelv for storaure fra Lågen og Mjøsa.

Utløp kraftstasjon uten vannføring

Elveleiet ned mot utløpet i Lågen

Vi returnerte til elva kl 16.30. Det var da fortsatt ikke vannføring i elveleiet og ingen driftsvannføring fra kraftverket. Vi gjennomførte et fiske med elektrisk fiskeapparat i små partier med vannspeil. Vi rakk å fiske fem putter fra utløpet og oppover før vannføringen kom tilbake ut av kraftverket ca kl 17.00. Fisket avdekket at det sto en god del aure (hovedsakelig årsyngel) i partiene med vannspeil (Resultat på 1. gangs overfiske av fem partier med vannspeil: Areal 35 m² – 17 aure, areal 10 m² – 19 aure, areal 6 m² – 8 aure, areal 2 m² – 3 aure, areal 2 m² – 2 aure). Det var flere vanndekte pytter lengere opp som vi ikke rakk å fiske før vannføringen kom tilbake. Imidlertid var storparten av elveleiet helt tørrlagt, og ut fra forekomsten av aureunger i de små partiene med vannspeil som ble fisket synes åpenbart at en betydelig mengde aureunger må ha gått tapt som følge av stranding. Vi observerte ikke død fisk på elvebunnen, men elvebunnen er grov at aureunger i all hovedsak vil havne ned mellom steinene og ikke være synlige på overflaten.

Ett av de vanndekkede partiene i elva.

Vår vurdering

Det er et overordnet mål at storaurestammene i vassdraget skal være livskraftige og selvrekrutterende. Episodisk tørrlegging av elva vil medføre en betydelig reduksjon av storaurens naturlige rekruttering i Moksa, og er derfor en svært uheldig hendelse. Slike episoder har også inntruffet tidligere. Vi ser derfor behov for at det treffes tiltak for at tilsvarende hendelser unngås i framtiden.

Moksa kraftverk har konsesjon gitt i kgl. res. av 27.05.88. Konsesjonen har ingen bestemmelser om minstevannføring knyttet til Moksa kraftverk, men manøvreringsreglementets punkt 3 inneholder bestemmelser om at endringer i kraftverkets driftsvannføring skal skje ved myke overganger og at det skal være spesielt stor forsiktighet ved reduksjon av vannføringen av hensyn til fisk. I tillegg kan vannslippbestemmelsene tas opp til revisjon etter 10 år dersom kraftverkskjøringen forårsaker skader. Manøvreringsreglementets punkt 6 hjemler også endringer i manøvreringsreglementet. På bakgrunn av de skadevirkninger episoder med utfall åpenbart medfører, ber Statsforvalteren NVE vurdere behovet for endringer i bestemmelsene for vannslipp/manøvrering av kraftverket. Vi ber også NVE vurdere hendelsen i forhold til vannressurslovens § 5 (forvalteransvar og aktsomhetsplikt). Vi ber også NVE vurdere behovet for å få omløpsventilen i kraftverket i funksjon, slik at den sikrer kontinuerlig vannføring nedenfor kraftverket.

Det har ved tidligere episode med tørrlegging knyttet til driftsstans i Moksa vært pekt på at Statsforvalteren skulle følge opp gjennom bruk av vilkårenes post 17 (Fiske og vilt). Dette er fulgt opp ved at vi har sørget for at det er blitt utført undersøkelser, men ut over det har vi kun hjemler knyttet til utsetting av fisk, stamfiske, utfisking og sperregitter som ivaretar fisk. Disse har ikke effekt i forhold til problemer med bortfall av vannføring. Konsesjonsvilkårene gir ikke Statsforvalteren noen virkemidler til å motvirke skadevirkninger som følge av episoder med tørrlegging. Det er NVE/OED som er myndighet i forhold til oppfølging og evt. endring av manøvreringsbestemmelsene for kraftverket og de generelle bestemmelsene i vannressursloven. Elveleiets utforming medfører at storparten av elvearealet tørrlegges når vannføringen faller bort, og på store deler av strekningen tørrlegges elveleiet i hele tverrsnittet. Myndigheten for å treffe bestemmelser om evt. tiltak i elveleiet for å motvirke tørrlegging ved bortfall av vannføringen tilligger NVE etter vilkårenes post 11 (Terskler m.v.). Slike tiltak er trolig mulige, men må vurderes opp mot faren for å gjøre elvebunnen mer permeabel slik at vannet raskere forsvinner ned i elvebunnen. Vi bidrar gjerne med innspill om forhold som må hensyntas ved et evt. fysisk tiltak i elveleiet. Det viktigste vil uansett være tiltak/bestemmelser som sikrer kontinuerlig vannføring på elvestrekningen nedstrøms kraftverket.

Konklusjon

Statsforvalteren ber NVE vurdere hendelsen med tørrlegging av Moksa 07.09.21 og hva som bør gjøres for å unngå framtidige hendelser og konsekvensene av det for storaurestammen i elva.

Med hilsen

Tore Pedersen (e.f.)
avdelingsdirektør

Ola Hegge
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

HAFSLUND ECO VANNKRAFT AS Postboks 990 Skøyen 0247 OSLO

Mottakerliste:

Norges vassdrags- og energidirektorat Postboks 5091 Majorstua 0301 OSLO
Gudbrandsdal sportsfiskerforening